

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 23.10.2019 r.
COM(2019) 484 final

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

**w sprawie gwarancji pokrytych z budżetu ogólnego
Stan na dzień 31 grudnia 2018 r.**

{SWD(2019) 379 final}

Spis treści

1.	Wprowadzenie.....	3
2.	Operacje objęte gwarancją budżetową UE i mechanizmy zarządzania kryzysowego strefy euro, które nie są pokrywane z budżetu UE.....	4
2.1	Pożyczki przyznawane przez Unię Europejską w związku z celami makroekonomicznymi.....	4
2.2	Pożyczki na cele mikroekonomiczne	4
2.3	Operacje finansowania prowadzone przez Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) w państwach trzecich („operacje finansowania zewnętrznego EBI”) objęte gwarancjami UE (upoważnienie do udzielania pożyczek na rzecz państw trzecich). .	4
2.4	Operacje finansowania prowadzone przez Europejski Bank Inwestycyjny („EBI”) i Europejski Fundusz Inwestycyjny („EFI”) w państwach trzecich objęte gwarancją UE – Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS)	6
2.5	Mechanizmy zarządzania kryzysowego, które nie są pokrywane z budżetu UE.....	7
3.	Rozwój operacji objętych gwarancją	8
3.1	Operacje, którymi zarządza bezpośrednio Komisja	9
3.1.1	Europejski mechanizm stabilizacji finansowej	10
3.1.2	Instrument wsparcia bilansu płatniczego	12
3.1.3	Pożyczki w ramach pomocy makrofinansowej.....	12
3.1.4	Pożyczki Euratomu	13
3.2	Rozwój operacji finansowania zewnętrznego EBI	14
4.	Ryzyko objęte gwarancją budżetową UE	14
4.1	Definicja ryzyka	14
4.2	Łączna struktura ryzyka	15
4.3	Roczny poziom ryzyka objętego gwarancją budżetową UE.....	15
4.3.1	Ryzyko związane z państwami członkowskimi	15
4.3.2	Ryzyko związane z państwami trzecimi	17
5.	Uruchomienie gwarancji i wypłaty z niej	19
5.1	Obsługa zadłużenia nieobjęta Funduszem Gwarancyjnym dla działań zewnętrznych (pożyczki Euratomu dla państw członkowskich, europejski mechanizm stabilizacji finansowej oraz pomoc na wsparcie bilansu płatniczego)	19

5.1.1	Płatności ze środków gotówkowych	20
5.1.2	Płatności z budżetu UE	20
5.2	Przypadki uruchomienia Funduszu Gwarancyjnego dla działań zewnętrznych i odzyskiwanie płatności (pożyczki na rzecz państw trzecich udzielane w ramach upoważnienia EBI, pomocy makrofinansowej i Euratomu)	20
5.3	Rozwój sytuacji funduszu	23
6.	Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS)	24
7.	Europejski Fundusz na rzecz Zrównoważonego Rozwoju (EFZR)	26
7.1	Informacje o gwarancji EFZR.....	27
7.2	Fundusz gwarancyjny EFZR.....	28

1. WPROWADZENIE

Celem niniejszego sprawozdania jest monitorowanie ryzyka kredytowego ponoszonego przez budżet UE w związku z gwarancjami dotyczącymi pożyczek udzielanych przez Unię Europejską bezpośrednio bądź pośrednio w ramach gwarancji udzielonej dla działań EBI z zakresu finansowania projektów poza granicami Unii.

Niniejsze sprawozdanie złożono zgodnie z art. 149 poprzedniego rozporządzenia finansowego¹, które nadal obowiązywało przez część 2018 r. W związku z tym niniejsze sprawozdanie za 2018 r. dotyczące gwarancji budżetowych UE oraz związanego z nimi ryzyka zostało przedłożone po raz ostatni. W przyszłości zastąpi je system sprawozdawczości przewidziany w nowym rozporządzeniu finansowym.

Sprawozdanie posiada następującą strukturę: w sekcji 2 przypomniano kluczowe zagadnienia dotyczące operacji objętych gwarancją budżetową UE; przedstawiono również kilka innych dodatkowych mechanizmów zarządzania kryzysowego, które nie wiążą się z żadnym ryzykiem dla budżetu UE. W sekcji 3 przedstawiono rozwój operacji objętych gwarancją. W sekcji 4 podkreślono główne ryzyka objęte gwarancją budżetową UE. W sekcji 5 przedstawiono sposób uruchamiania gwarancji oraz rozwój Funduszu Gwarancyjnego dla działań zewnętrznych („fundusz”)², natomiast w sekcji 6 – rozwój Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS)³.

Uzupełnieniem niniejszego sprawozdania jest dokument roboczy służb Komisji („dokument roboczy”) zawierający szereg szczegółowych tabel i uwag wyjaśniających. Przedstawiono w nim również analizę makroekonomiczną państw korzystających z pożyczek lub gwarancji UE, które stanowią znaczną część ekspozycji funduszu.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) nr 966/2012 z dnia 25 października 2012 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002 (Dz.U. L 298 z 26.10.2012, s. 1).

² Rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 2728/94 z dnia 31 października 1994 r. ustanawiające Fundusz Gwarancyjny dla działań zewnętrznych (Dz.U. L 293 z 12.11.1994, s. 1), zmienione następnie rozporządzeniem Rady (WE, Euratom) nr 480/2009 (Dz.U. L 145 z 10.6.2009, s. 10) i rozporządzeniem (UE) 2018/409 (Dz.U. L 76 z 19.3.2018, s. 1) („rozporządzenie w sprawie funduszu gwarancyjnego”).

³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/1017 z dnia 25 czerwca 2015 r. w sprawie Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych, Europejskiego Centrum Doradztwa Inwestycyjnego i Europejskiego Portalu Projektów Inwestycyjnych oraz zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1291/2013 i (UE) nr 1316/2013 – Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych („rozporządzenie w sprawie EFIS”), Dz.U. L 169 z 1.7.2015, s. 1. Rozporządzenie w sprawie EFIS zostało zmienione rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/2396 z dnia 13 grudnia 2017 r. w odniesieniu do przedłużenia okresu obowiązywania Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych oraz wprowadzenia usprawnień technicznych dla tego Funduszu i Europejskiego Centrum Doradztwa Inwestycyjnego („rozporządzenie zmieniające EFIS 2.0”), Dz.U. L 345 z 27.12.2017, s. 34. Rozporządzeniem zmieniającym EFIS 2.0 między innymi zwiększono gwarancję UE i dostosowano kwotę docelową. W dniu 22 lipca 2015 r. Komisja Europejska i Europejski Bank Inwestycyjny („EBI”) podpisały umowę w sprawie zarządzania EFIS oraz w sprawie udzielenia gwarancji UE („umowa w sprawie EFIS”), którą następnie zmieniono i skonsolidowano w dniach 21 lipca 2016 r., 21 listopada 2017 r., 9 marca 2018 r. i w grudniu 2018 r.

2. OPERACJE OBJĘTE GWARANCJĄ BUDŻETOWĄ UE I MECHANIZMY ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO STREFY EURO, KTÓRE NIE SĄ POKRYWANE Z BUDŻETU UE

Ryzyko objęte gwarancją budżetową UE wynika z różnych operacji pożyczkowych i gwarancyjnych, które można podzielić na cztery kategorie:

2.1 Pożyczki przyznawane przez Unię Europejską w związku z celami makroekonomicznymi

Takie pożyczki obejmują 1) pożyczki w ramach pomocy makrofinansowej⁴ udzielane państwom trzecim, 2) pożyczki na wsparcie bilansu płatniczego⁵ stanowiące pomoc dla państw członkowskich nienależących do strefy euro, które zmagają się z trudnościami w zakresie bilansu płatniczego, oraz 3) pożyczki udzielane w ramach europejskiego mechanizmu stabilizacji finansowej⁶ stanowiące wsparcie dla wszystkich państw członkowskich zmagających się z poważnymi trudnościami gospodarczymi i finansowymi spowodowanymi przez wyjątkowe okoliczności pozostające poza ich kontrolą lub poważnie zagrożonych wystąpieniem tych trudności. Są one uruchamiane wraz ze wsparciem finansowym ze strony Międzynarodowego Funduszu Walutowego (MFW).

2.2 Pożyczki na cele mikroekonomiczne

Niniejszy dział dotyczy pożyczek Euratomu⁷. Pożyczka Euratomu może zostać przeznaczona na następujące cele:

- *[w państwach członkowskich]*: inwestycje w elektrownie jądrowe i w przemysłowe urządzenia cyklu paliwowego⁸ oraz
- *[w niektórych państwach trzecich]*: inwestycje poprawiające stopień bezpieczeństwa i wydajności działających lub budowanych elektrowni jądrowych oraz projekty likwidacji obiektów jądrowych⁹.

2.3 Operacje finansowania prowadzone przez Europejski Bank Inwestycyjny (EBI) w państwach trzecich („operacje finansowania zewnętrznego EBI”) objęte

⁴ Pomoc makrofinansowa może również przyjąć formę dotacji udzielanych państwom trzecim (które nie są objęte zakresem niniejszego sprawozdania). Odniesienia do podstaw prawnych zostały wymienione w załączniku do tabeli A2B w dokumencie roboczym służb Komisji.

⁵ Rozporządzenie Rady (WE) nr 332/2002 z dnia 18 lutego 2002 r. ustanawiające instrument średnioterminowej pomocy finansowej dla bilansów płatniczych państw członkowskich (Dz.U. L 53 z 23.2.2002, s. 1).

⁶ Rozporządzenie Rady (UE) nr 407/2010 z dnia 11 maja 2010 r. ustanawiające europejski mechanizm stabilizacji finansowej (Dz.U. L 118 z 12.5.2010, s. 1).

⁷ Traktat z dnia 25 marca 1957 r. ustanawiający Europejską Wspólnotę Energii Atomowej (Euratom), z późniejszymi zmianami i uzupełnieniami.

⁸ W przypadku państw członkowskich: Decyzja Rady 77/270/Euratom z dnia 29 marca 1977 r. upoważniająca Komisję do emisji pożyczek Euratom w celu udziału w finansowaniu elektrowni jądrowych (Dziennik Urzędowy nr L 88 z 6 kwietnia 1977 r., s. 9), z późniejszymi zmianami i uzupełnieniami.

⁹ W przypadku niektórych państw trzecich: Decyzja Rady 94/179/Euratom z dnia 21 marca 1994 r. (Dz.U. L 84 z 29.3.1994) zmieniająca decyzję 77/270/Euratom, upoważniającą Komisję do zaciągania pożyczek Euratomu w celu przyczynienia się do finansowania wymaganego dla poprawy stopnia bezpieczeństwa i wydajności elektrowni atomowych w niektórych państwach trzecich.

gwarancjami UE¹⁰ (upoważnienie do udzielania pożyczek na rzecz państw trzecich).

W ramach upoważnienia EBI do udzielania pożyczek na rzecz państw trzecich („upoważnienia EBI”) UE zapewnia gwarancję z budżetu UE, aby umożliwić EBI zwiększenie działalności pożyczkowej poza granicami UE w celu wspierania polityk unijnych. Upoważnienie EBI wspiera działalność EBI w krajach ubiegających się o członkostwo, we wschodnim i w południowym sąsiedztwie Unii, w Azji, Ameryce Łacińskiej i Afryce Południowej. W bieżącym okresie objętym upoważnieniem EBI (2014–2020) budżet UE gwarantuje kwotę do 32,3 mld EUR przeznaczoną na działania EBI. W dniu 14 marca 2018 r. Parlament Europejski i Rada przyjęły decyzję (UE) 2018/412 zmieniającą decyzję nr 466/2014/UE w kontekście śródkresowego przeglądu upoważnienia EBI, w szczególności przez podwyższenie górnego pułapu obecnego upoważnienia EBI do udzielania pożyczek na rzecz państw trzecich z 27 mld EUR do 32,3 mld EUR. W ramach tego przeglądu dodano nowy cel, jakim jest długoterminowa odporność gospodarcza uchodźców, migrantów, społeczności przyjmujących i tranzytowych oraz społeczności pochodzenia będąca strategiczną odpowiedzią na potrzebę zaradzenia pierwotnym przyczynom migracji.

Gwarancja UE udzielona EBI obejmuje ryzyko polityczne i ryzyko z tytułu niewypłacalności państwa, które wiąże się z działaniami z zakresu finansowania realizowanymi przez EBI poza granicami Unii Europejskiej w celu wspierania odpowiednich celów polityki zewnętrznej Unii. Ponadto EBI finansuje na własne ryzyko inwestycje poza granicami Unii, jak również działania na podstawie szczególnych upoważnień takie jak działania w państwach AKP¹¹.

W celu wsparcia działań zewnętrznych Unii oraz umożliwienia EBI finansowania inwestycji poza granicami Unii bez uszczerbku dla własnej zdolności kredytowej większość działań EBI poza granicami Unii korzysta z gwarancji budżetowej UE.

Fundusz Gwarancyjny dla działań zewnętrznych¹²

Objęte gwarancją operacje finansowania zewnętrznego EBI, pożyczki w ramach pomocy makrofinansowej i pożyczki Euratomu udzielane państwom trzecim są od 1994 r. objęte Funduszem Gwarancyjnym dla działań zewnętrznych („funduszem”), natomiast ryzyko pożyczek na wsparcie bilansu płatniczego, pożyczek w ramach europejskiego mechanizmu stabilizacji finansowej i pożyczek Euratomu dla państw członkowskich jest bezpośrednio objęte gwarancją budżetową UE.

Fundusz pokrywa straty wynikające z niespłaconych pożyczek i gwarancji pożyczkowych udzielonych państwom trzecim lub na projekty realizowane w państwach trzecich. Został on ustanowiony w celu:

¹⁰ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady nr 466/2014/UE z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie udzielenia gwarancji UE dla Europejskiego Banku Inwestycyjnego na pokrycie strat poniesionych w związku z działaniami z zakresu finansowania wspierającymi projekty inwestycyjne poza granicami Unii (Dz.U. L 135 z 8.5.2014, s. 1).

¹¹ Umowa o partnerstwie AKP-UE, podpisana w Kotonu dnia 23 czerwca 2000 r., została zawarta na okres 20 lat, od 2000 r. do 2020 r. Jest to najbardziej kompleksowa umowa o partnerstwie między krajami rozwijającymi się a UE. Nie jest ona finansowana z budżetu UE.

¹² Rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 480/2009 ustanawiające Fundusz Gwarancyjny dla działań zewnętrznych (Dz.U. L 145 z 10.6.2009, s. 10), zmienione rozporządzeniem (UE) 2018/409 (Dz.U. L 76 z 19.3.2018, s. 1).

- stworzenia „bufora płynnościowego” pozwalającego uniknąć uruchamiania środków budżetowych UE za każdym razem, gdy dochodzi do niespłacenia gwarantowanej pożyczki lub opóźnionej płatności związanej z taką pożyczką; oraz
- stworzenia instrumentu dyscypliny budżetowej poprzez ustanowienie ram finansowych na potrzeby rozwoju polityki UE w zakresie gwarancji dla pożyczek udzielanych przez UE i EBI państwom trzecim¹³.

Jeżeli państwa trzecie stają się państwami członkowskimi, pożyczki, które są im udzielane, przestają być pokrywane przez fundusz i ryzyko z nimi związane jest uwzględniane bezpośrednio w budżecie UE. Fundusz jest finansowany z budżetu UE i jego środki muszą być utrzymywane na określonym poziomie, stanowiącym ustalony odsetek łącznej kwoty pozostających do spłaty zobowiązań wynikających z gwarantowanych przez fundusz pożyczek i gwarancji pożyczkowych. Odsetek ten, który określa się jako kwotę docelową, wynosi obecnie 9 %¹⁴. Jeżeli zasoby funduszu okażą się niewystarczające, wówczas konieczne środki pochodzić będą z budżetu UE. Aktywami funduszu zarządza EBI.

2.4 Operacje finansowania prowadzone przez Europejski Bank Inwestycyjny („EBI”) i Europejski Fundusz Inwestycyjny („EFI”) w państwach trzecich objęte gwarancją UE – Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS)

Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych (EFIS) jest podstawowym elementem planu inwestycyjnego dla Europy, który ma na celu pobudzenie długotrwałego wzrostu gospodarczego i konkurencyjności w Unii Europejskiej.

Gwarancja UE¹⁵ obejmuje działania w zakresie finansowania i inwestycji podpisane przez EBI w ramach głównej części obszaru infrastruktury i innowacji oraz przez EFI w ramach segmentu MŚP i w ramach podsegmentu finansowania inwestycji dla MŚP / spółek o średniej kapitalizacji należącego do obszaru infrastruktury i innowacji. Część wszystkich działań EFIS jest objęta gwarancją UE, a pozostała część – realizowana na ryzyko własne grupy EBI¹⁶.

EBI i EFI są odpowiedzialne za ocenę i monitorowanie ryzyka związanego z poszczególnymi operacjami i informują o nim Komisję i Europejski Trybunał Obrachunkowy.

Fundusz gwarancyjny Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych¹⁷

Zgodnie z art. 12 rozporządzenia w sprawie EFIS fundusz gwarancyjny ma stanowić bufor płynności, z którego realizowane są wypłaty na rzecz EBI w przypadku uruchomienia

¹³ Choć w ostatecznym rozrachunku ryzyko zewnętrzne jest pokryte przez budżet UE, to fundusz gwarancyjny stanowi instrument chroniący budżet UE przed ryzykiem niespłacenia pożyczki. Najnowsze roczne sprawozdanie za 2018 r. dotyczące funkcjonowania funduszu i jego zarządzania (COM(2019) 363 final) oraz towarzyszący temu sprawozdaniu dokument roboczy służb Komisji (SWD(2019) 314 final), zatwierdzone w dniu 5.8.2019 r., można znaleźć na stronie: <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=pl>.

¹⁴ Obszerne sprawozdanie dotyczące funkcjonowania funduszu i docelowej kwoty finansowania zawiera dokument COM(2014) 214 final z 8.4.2014 oraz towarzyszący mu dokument roboczy służb Komisji SWD(2014) 129 final.

¹⁵ Rozporządzeniem zmieniającym EFIS 2.0 zwiększono kwotę gwarancji UE z 16 mld EUR do 26 mld EUR.

¹⁶ Rozporządzeniem zmieniającym EFIS 2.0 zwiększono kwotę gwarancji grupy EBI z 5 mld EUR do 7,5 mld EUR.

¹⁷ Dalsze informacje dotyczące zarządzania funduszem gwarancyjnym EFIS znajdują się w komunikacie COM(2019)244 final z 28.5.2019 r.

gwarancji UE. Zgodnie z umową w sprawie EFIS zawartą między UE a EBI wypłaty z tytułu uruchomienia gwarancji są realizowane, jeżeli ich wysokość przekracza środki na rachunku EFIS, którymi dysponuje EBI. Rachunek EFIS, którym zarządza EBI, ustanowiono na potrzeby gromadzenia unijnych dochodów uzyskanych i kwot odzyskanych w wyniku działań EFIS objętych gwarancją UE, a także – do wysokości dostępnego salda – na potrzeby wypłat z tytułu uruchomienia gwarancji UE.

Fundusz gwarancyjny musi być utrzymywany na określonym poziomie procentowym¹⁸ (kwota docelowa) łącznych zobowiązań z tytułu gwarancji UE, wynoszącym obecnie 35 %. W związku z tym bufor płynnościowy ma zapewniać odpowiedni margines bezpieczeństwa, aby uniknąć narażenia budżetu Unii na nagłe uruchamianie gwarancji, co mogłoby wiązać się z cięciami wydatków lub zmianami w budżecie. W ten sposób bufor ten przyczynia się do przewidywalności ram budżetowych.

Fundusz gwarancyjny jest zasilany proporcjonalnie do wzrostu ekspozycji gwarancji UE.

Zgodnie z art. 12 ust. 4 rozporządzenia w sprawie EFIS środki funduszu gwarancyjnego EFIS są zarządzane bezpośrednio przez Komisję i inwestowane zgodnie z zasadą należytego zarządzania finansami oraz są zgodne z właściwymi regułami ostrożnościowymi.

EBI i EFI są odpowiedzialne za ocenę i monitorowanie ryzyka związanego z poszczególnymi operacjami objętymi gwarancją UE. Na podstawie przekazanych informacji oraz w oparciu o spójne i ostrożne założenia dotyczące przyszłych działań Komisja zapewnia adekwatność kwoty docelowej oraz wysokości funduszu gwarancyjnego. EBI i EFI przedstawiły Komisji i Europejskiemu Trybunałowi Obrachunkowemu odnośne informacje w marcu 2019 r., zgodnie z art. 16 ust. 3 rozporządzenia w sprawie EFIS.

Zgodnie z art. 16 ust. 2 rozporządzenia w sprawie EFIS roczne sprawozdanie EBI dla Parlamentu Europejskiego i Rady musi zawierać szczegółowe informacje na temat łącznego ryzyka związanego z działaniami w zakresie finansowania i inwestycji realizowanymi w ramach EFIS oraz na temat przypadków uruchomienia gwarancji UE.

2.5 Mechanizmy zarządzania kryzysowego, które nie są pokrywane z budżetu UE

W odpowiedzi na kryzys ustanowiono kilka innych mechanizmów, które jednak **nie** wiążą się z żadnym ryzykiem dla budżetu UE i wymieniono je poniżej tylko informacyjnie:

- *instrument pożyczkowy na rzecz Grecji*¹⁹, finansowany w formie pożyczek dwustronnych udzielanych Grecji przez pozostałe państwa członkowskie strefy euro i centralnie administrowany przez Komisję;

- *Europejski Instrument Stabilności Finansowej (EFSF)*²⁰: EFSF został utworzony przez państwa członkowskie należące do strefy euro jako tymczasowy mechanizm pomocy w czerwcu 2010 r. w celu zapewniania pomocy finansowej państwom członkowskim należącym do strefy euro w ramach programu dostosowań makroekonomicznych. Traktat o utworzeniu stałego mechanizmu pomocy, czyli Europejskiego Mechanizmu Stabilności

¹⁸ Kwota docelowa została pierwotnie określona w art. 12 ust. 5 rozporządzenia w sprawie EFIS na poziomie 50 % łącznych zobowiązań z tytułu gwarancji UE. Od dnia wejścia w życie rozporządzenia w sprawie EFIS 2.0 kwota docelowa stanowi 35 % łącznych zobowiązań z tytułu gwarancji UE.

¹⁹ Informacje na temat instrumentu pożyczkowego na rzecz Grecji znajdują się na następującej stronie internetowej: http://ec.europa.eu/economy_finance/assistance_eu_ms/greek_loan_facility/index_en.htm.

²⁰ Informacje na temat EFSF znajdują się na następującej stronie internetowej: <http://www.efsf.europa.eu>.

(EMS), wszedł w życie dnia 27 września 2012 r. EFSF kontynuuje swoje bieżące programy dla Grecji (wspólnie z MFW i niektórymi państwami członkowskimi) oraz dla Irlandii i Portugalii (wspólnie z MFW, niektórymi państwami członkowskimi i UE/europejskim mechanizmem stabilizacji finansowej)²¹, ale od dnia 1 lipca 2013 r. nie angażuje się już w nowe programy finansowania ani nie zawiera nowych umów w sprawie instrumentów pożyczkowych.

– *Europejski Mechanizm Stabilności (EMS)*²²: EMS stanowi istotny element wszechstronnej strategii UE opracowanej w celu ochrony stabilności finansowej w strefie euro poprzez świadczenie pomocy finansowej państwom członkowskim należącym do strefy euro zmagającym się z trudnościami finansowymi lub zagrożonym tymi trudnościami. EMS jest organizacją międzyrządową powołaną na mocy międzynarodowego prawa publicznego, z siedzibą w Luksemburgu; efektywna zdolność udzielania pożyczek EMS wynosi 500 mld EUR.

3. ROZWÓJ OPERACJI OBJĘTYCH GWARANCJĄ

W niniejszej sekcji przedstawiono rozwój operacji objętych gwarancją; po pierwsze tych, którymi zarządza bezpośrednio Komisja, a następnie operacji zarządzanych przez EBI.

Tabela 1: Łączne kwoty pozostające do spłaty objęte gwarancją budżetową UE według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. (w mln EUR)

	Niespłacony kapitał	Naliczone odsetki	Ogółem	%
Państwa członkowskie*				
Euratom	152,9	0,5	153,4	0,2 %
Pomoc na wsparcie bilansu płatniczego	1 700,0	33,9	1 733,9	2,1 %
EBI	1 141,0	9,0	1 150,0	1,4 %
Europejski mechanizm stabilizacji finansowej	46 800,0	600,0	47 400,0	57,5 %
Razem państwa członkowskie**	49 793,9	643,3	50 437,2	61,2 %
Państwa trzecie***				
Pomoc makrofinansowa	4 360,7	26,8	4 387,6	5,3 %

²¹ Pożyczki przyznane w ramach UE/europejskiego mechanizmu stabilizacji finansowej objęte są gwarancją budżetową UE.

²² Informacje na temat EMS znajdują się na następującej stronie internetowej: <http://esm.europa.eu>.

Euratom	100,0	0,5	100,5	0,1 %
EBI****	27 395,2	147,6	27 542,8	33,4 %
Razem państwa trzecie	31 855,9	174,9	32 030,9	38,8 %
Ogółem	81 649,9	818,2	82 468,1	100 %
* Ryzyko to jest uwzględniane bezpośrednio w budżecie UE. Pozycja ta obejmuje również pożyczki Euratomu i pożyczki EBI udzielone państwom członkowskim przed przystąpieniem tych państw do UE. ** Te dane nie obejmują operacji EFIS, w przypadku których wypłacono kwotę 15,8 mld EUR według stanu na dzień sprawozdawczy. *** Ryzyko pokryte przez fundusz jest ograniczone do 18 mld EUR ze względu na ograniczenia gwarancji udzielonych EBI w ramach każdego upoważnienia do udzielania pożyczek na rzecz państw trzecich (zob. sekcja 2.1.3 towarzyszącego dokumentu roboczego służb Komisji poświęcona gwarancjom udzielonym EBI). **** Uwzględniono pożyczki będące przedmiotem subrogacji UE po niewywiązaniu się rządu Syrii i tunezyjskiego miasta Enfidha z zobowiązań wobec EBI. (kwota: 502,02 mln EUR, w tym niespłacony kapitał, naliczone odsetki i kary). W sprawozdaniach finansowych za lata 2015, 2016, 2017 i 2018 dokonano pełnego odpisu aktualizacyjnego tych pożyczek z tytułu utraty wartości.				

W tabelach A1, A2a, A2b i A3 w dokumencie roboczym służb Komisji podano bardziej szczegółowe informacje na temat powyższych kwot pozostających do spłaty, zwłaszcza w odniesieniu do pułapów, kwot wypłaconych i poziomów gwarancji.

3.1 Operacje, którymi zarządza bezpośrednio Komisja

Wsparcie finansowe dla państw trzecich i państw członkowskich w formie pożyczek dwustronnych finansowanych za pośrednictwem rynków finansowych i objętych gwarancją budżetową UE udzielane jest przez Komisję na podstawie różnych aktów prawnych Rady lub Rady i Parlamentu Europejskiego, w zależności od celu takiego wsparcia. Spójność wsparcia finansowego dla państw trzecich z ogólnymi celami unijnej polityki działań zewnętrznych zapewniają Komisja i Wysoki Przedstawiciel Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa wspierani przez Europejską Służbę Działań Zewnętrznych (ESDZ).

W celu sfinansowania działalności w zakresie udzielania pożyczek określonej w decyzjach Rady Komisja jest zatem upoważniona do pożyczania środków na rynkach kapitałowych w imieniu zarówno Unii Europejskiej, jak i Euratomu. Operacja zaciągnięcia pożyczki i odpowiadająca jej operacja udzielenia pożyczki są realizowane jako operacje równoległe, dzięki czemu dla budżetu UE nie wiążą się one z jakimkolwiek ryzykiem stopy procentowej ani ryzykiem walutowym. Pożyczkom pozostającym do spłaty przez Komisję odpowiadają pozostające do spłaty pożyczki beneficjentów.

Tabela 1b Operacje UE w 2018 r. (w mln EUR)

Instrument	Beneficjent (transza raty)	Data wypłaty	Data wymagalności	Kwota	Kwota programu ogółem
Europejski Mechanizm Stabilizacji Finansowej	Irlandia - 2. przedłużenie	06-02-2018	04-04-2025	2 400	4 500
		06-03-2018	04-04-2033	1 000	
	Irlandia - 3. przedłużenie	29-06-2018	04-04-2033	500	
	Portugalia - 2. przedłużenie	29-06-2018	04-04-2033	600	
Euratom	Energoatom (Ukraina) - 2. rata	06-07-2018	06-07-2028	50	50
Pomoc makrofinansowa	II program pomocy makrofinansowej dla Gruzji - 1. rata	11-12-2018	04-04-2033	15	515
	IV program pomocy makrofinansowej dla Gruzji - 1. rata	11-12-2018	04-04-2033	500	
				Ogółem	5 065

Tabela 2: Nowe operacje zaciągania i udzielania pożyczek (gwarantowane przez budżet Unii) planowane na lata 2019 i 2020 (w mln EUR)

Instrument	2019	2020
A. Operacje Unii i Euratomu w zakresie zaciągania i udzielania pożyczek gwarantowane przez budżet Unii		
1. Pomoc makrofinansowa Unii dla krajów trzecich (MFA)		
<i>Działania postanowione lub zaplanowane:</i>		
II program na rzecz Gruzji	20	
II program na rzecz Jordanii	100	
program na rzecz Mołdawii	20	40
II program na rzecz Tunezji	150	150
IV program na rzecz Ukrainy	500	
MFA razem	790	190
2. Pożyczki Euratomu	100	100
3. Wsparcie bilansu płatniczego	0	0
4. Europejski mechanizm stabilizacji finansowej	0	0
Pozycja A. razem	890	290
B. Pożyczki Europejskiego Banku Inwestycyjnego gwarantowane przez budżet Unii		
1. Państwa ubiegające się o członkostwo	1 200	1 490
2. Kraje objęte europejską polityką sąsiedztwa i partnerstwa	2 523	2 749
3. Azja i Ameryka Łacińska	559	623
4. Republika Południowej Afryki	78	79
Pozycja B. razem	4 359	4 940
Suma całkowita	5 249	5 230

3.1.1 Europejski mechanizm stabilizacji finansowej

W swoich konkluzjach z posiedzenia, które odbyło się w dniach 9–10 maja 2010 r., Rada Ecofin przewidziała pułap tego mechanizmu w wysokości 60 mld EUR²³. Ponadto państwa członkowskie należące do strefy euro wyraziły gotowość do uzupełnienia tych zasobów

²³ Por. komunikat prasowy z nadzwyczajnego posiedzenia Rady Ecofin w dniach 9-10 maja 2010 r. (http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ecofin/114324.pdf).

w razie konieczności. W art. 2 ust. 2 rozporządzenia Rady (UE) nr 407/2010²⁴ ustanowiono, że pozostająca do spłaty łączna kwota pożyczek lub linii kredytowych, które mają zostać udzielone państwom członkowskim ograniczona jest do marginesu dostępnego w ramach pulapu zasobów własnych dla środków na płatności.

W następstwie przyjęcia przez Radę decyzji o przyznaniu pomocy finansowej Unii dla Irlandii²⁵ (do 22,5 mld EUR) i Portugalii²⁶ (do 26 mld EUR), dokonano wypłat w wysokości 22,5 mld EUR na rzecz Irlandii i w wysokości 24,3 mld EUR na rzecz Portugalii (rząd Portugalii nie wniósł o wypłatę pozostałej kwoty 1,7 mld EUR). W związku z tym europejski mechanizm stabilizacji finansowej dysponuje kwotą 13,2 mld EUR na wypadek konieczności udzielenia dodatkowej pomocy.

W kwietniu 2013 r. Eurogrupa i Ecofin postanowiły przedłużyć maksymalny średni ważony termin zapadalności pożyczek udzielanych w ramach europejskiego mechanizmu stabilizacji finansowej z 12,5 do 19,5 lat, oferując tym samym państwom korzystającym z pomocy możliwość złożenia wniosku o przedłużenie terminu zapadalności pożyczki do 2026 r. (kolejno dla każdej transzy).

Rozwój sytuacji w 2018 r.

Irlandia

W dniu 27 listopada 2017 r. Irlandia złożyła wniosek o wydłużenie terminu zapadalności pożyczki w ramach europejskiego mechanizmu stabilizacji finansowej w wysokości 3,4 mld EUR wypłaconej Irlandii w marcu 2011 r., którą należało spłacić do dnia 4 kwietnia 2018 r. Pożyczka została zrefinansowana w pierwszym kwartale 2018 r. w drodze dwóch transakcji z terminami zapadalności w kwietniu 2025 r. (2,4 mld EUR) i w kwietniu 2033 r. (1 mld EUR).

W drugim kwartale 2018 r. otrzymano dodatkowy wniosek Irlandii o wydłużenie terminu zapadalności pożyczki w ramach europejskiego mechanizmu stabilizacji finansowej w wysokości 500 mln EUR wypłaconej Irlandii w październiku 2011 r., której termin spłaty przypada 4 października 2018 r. Pożyczkę tę zrefinansowano w czerwcu 2018 r. poprzez zwiększenie kwoty emisji obligacji znajdujących się już w obiegu, z terminem zapadalności w kwietniu 2033 r. (500 mln EUR).

Po wydłużeniu terminu zapadalności o 7 lat (w odniesieniu do kwoty 2,4 mld EUR) w I kw. 2018 r. i o 15 lat (w odniesieniu do kwoty 1,5 mld EUR) w II kw. 2018 r. średni ważony termin wymagalności pożyczek w ramach europejskiego mechanizmu stabilizacji finansowej udzielonych Irlandii wynosi obecnie 17,1 lat.

Portugalia

W drugim kwartale 2018 r. otrzymano wniosek Portugalii o wydłużenie terminu zapadalności pożyczki w ramach europejskiego mechanizmu stabilizacji finansowej w wysokości 600 mln

²⁴ Rozporządzenie Rady (UE) nr 407/2010 z dnia 11 maja 2010 r. ustanawiające europejski mechanizm stabilizacji finansowej (Dz.U. L 118 z 12.5.2010, s. 1).

²⁵ Decyzja wykonawcza Rady 2011/77/UE z dnia 7 grudnia 2010 r. w sprawie przyznania Irlandii pomocy finansowej Unii (Dz.U. L 30 z 4.2.2011, s. 348).

²⁶ Decyzja wykonawcza Rady 2011/344/UE z dnia 30 maja 2011 r. w sprawie przyznania Portugalii pomocy finansowej Unii (Dz.U. L 159 z 17.6.2011, s. 88); zob. również sprostowanie (Dz.U. L 178 z 10.7.2012, s. 15).

EUR wypłaconej Portugalii w październiku 2011 r., której termin spłaty przypada 4 października 2018 r. Pożyczkę tę zrefinansowano w czerwcu 2018 r. poprzez zwiększenie kwoty emisji obligacji znajdujących się już w obiegu, z terminem zapadalności w kwietniu 2033 r. (600 mln EUR).

Po wydłużeniu terminu zapadalności o 15 lat (w odniesieniu do kwoty 600 mln EUR) w II. kwartale 2018 r. średni ważony termin wymagalności pożyczek w ramach europejskiego mechanizmu stabilizacji finansowej udzielonych Portugalii wynosi obecnie 15,3 lat.

3.1.2 Instrument wsparcia bilansu płatniczego

Unijna średnioterminowa pomoc finansowa w ramach instrumentu wsparcia bilansu płatniczego została ponownie uruchomiona pod koniec 2008 r., aby pomóc Węgrom, a następnie Łotwie i Rumunii w przywróceniu zaufania rynku. Na te cele przeznaczono łączną kwotę w wysokości 14,6 mld EUR, z czego wypłacono 13,4 mld EUR.

Rozwój sytuacji w 2018 r.

Rumunia spłaciła dwie transze pożyczki: 1,2 mld EUR w kwietniu 2018 r. i 150 mln EUR w październiku 2018 r. Wysokość pozostającej do spłaty kwoty pożyczek udzielonych na cele pomocy w zakresie bilansu płatniczego zmniejszyła się zatem z 3,05 mld EUR do 1,7 mld EUR w 2018 r.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. instrument wsparcia bilansu płatniczego dysponuje kwotą 48,3 mld EUR na wypadek konieczności udzielenia dalszej pomocy, przy maksymalnym pułapie wynoszącym 50 mld EUR.

3.1.3 Pożyczki w ramach pomocy makrofinansowej

Zasadniczo decyzje w sprawie pożyczek w ramach pomocy makrofinansowej podejmowane są przez Parlament Europejski i Radę (art. 212 TFUE). Rada może jednak przyjąć decyzję na wniosek Komisji, jeżeli sytuacja w państwie trzecim wymaga pilnej pomocy finansowej (art. 213 TFUE). Procedurę tę zastosowano w przypadku drugiego pakietu pomocy makrofinansowej dla Ukrainy w 2014 r.

Rozwój sytuacji w 2018 r.

Gruzja

W dniu 18 kwietnia 2018 r. Parlament Europejski i Rada postanowiły udzielić Gruzji dalszej pomocy makrofinansowej w maksymalnej wysokości 45 mln EUR (pomoc makrofinansowa II), w formie dotacji do kwoty 10 mln EUR i pożyczek do kwoty 35 mln EUR²⁷.

Pierwsza transza pożyczki w wysokości 15 mln EUR (z ogólnej kwoty 35 mln EUR, której dotyczy decyzja) w ramach II programu pomocy makrofinansowej dla Gruzji została wypłacona w

grudniu 2018 r.

²⁷ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/598 z dnia 18 kwietnia 2018 r. w sprawie udzielenia dalszej pomocy makrofinansowej Gruzji (Dz.U. L 103 z 23.4.2018, s. 8).

Ukraina

W dniu 4 lipca 2018 r. Parlament Europejski i Rada postanowiły udzielić Ukrainie dalszej pomocy makrofinansowej do wysokości 1 mld EUR (pomoc makrofinansowa IV), w formie dwóch transz w wysokości 500 mln EUR każda, aby wesprzeć stabilizację gospodarczą Ukrainy i jej program poważnych reform²⁸.

Pierwsza transza w wysokości 500 mln EUR w ramach IV programu pomocy makrofinansowej dla Ukrainy została wypłacona w grudniu 2018 r.

Republika Mołdawii

W dniu 13 września 2017 r. Parlament Europejski i Rada postanowiły udzielić Republice Mołdawii dalszej pomocy makrofinansowej w wysokości 100 mln EUR (do 60 mln EUR w formie pożyczek i do 40 mln EUR w formie dotacji)²⁹.

Pomoc ta jest obecnie zawieszona ze względu na niewywiązanie się państwa beneficjenta ze wstępnych warunków politycznych.

Informacje dodatkowe

Jeżeli chodzi o kwoty spłacone, następujące państwa beneficjenci spłaciły 55,73 mln EUR: Albania (1,8 mln EUR), Bośnia i Hercegowina (4 mln EUR), Macedonia Północna (5,6 mln EUR), Czarnogóra (1,10 mln EUR) i Serbia (43,23 mln EUR).

Wysokość pozostającej do spłaty kwoty pożyczek udzielonych w ramach pomocy makrofinansowej wzrosła z 3,9 mld EUR do 4,4 mld EUR w okresie między dniem 31 grudnia 2017 r. a dniem 31 grudnia 2018 r. Pożyczki na rzecz Ukrainy stanowią 76 % całkowitej kwoty niespłaconych pożyczek w ramach pomocy makrofinansowej.

3.1.4 Pożyczki Euratomu

Pułap obowiązujący dla pożyczek Euratomu na rzecz państw członkowskich lub na rzecz niektórych kwalifikujących się państw trzecich (obecnie Federacja Rosyjska, Armenia, Ukraina) wynosi 4 mld EUR, z czego wypłacono już około 92 %. Z całkowitej kwoty 4 mld EUR, której dotyczyła decyzja w sprawie pożyczek, pozostaje kwota 326 mln EUR.

Ukraina

Decyzją Komisji z dnia 24 czerwca 2013 r. udzielono Ukrainie pożyczki w wysokości 300 mln EUR przeznaczonej na poprawę bezpieczeństwa istniejących obiektów jądrowych³⁰. Pożyczka ta jest udzielana w ścisłej współpracy z EBOR, który równolegle udzieli kolejnej pożyczki w wysokości 300 mln EUR.

Te pożyczki objęte są również gwarancjami rządowymi, które pokrywają 100 % kwot niespłaconych na koniec roku. Pierwszą transzę Euratomu w wysokości 50 mln EUR

²⁸ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/947 z dnia 4 lipca 2018 r. w sprawie udzielenia dalszej pomocy makrofinansowej Ukrainie (Dz.U. L 171 z 6.7.2018, s. 11).

²⁹ Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1565 z dnia 13 września 2017 r. w sprawie udzielenia pomocy makrofinansowej Republice Mołdawii (Dz.U. L 242 z 20.9.2017, s. 14).

³⁰ C(2013) 3496.

wypłacono w maju 2017 r., a drugą transzę Euratomu, również w wysokości 50 mln EUR – w czerwcu 2018 r.

Bułgaria i Rumunia

Bułgarii udzielono pożyczki w wysokości 212,5 mln EUR w formie instrumentu wielowalutowego, przeznaczonej na modernizację elektrowni jądrowej Kozłoduj (bloki 5 i 6). W dniu 29 maja 2000 r. podpisano umowę pożyczki między Europejską Wspólnotą Energii Atomowej a AEZ „Kozłoduj” EAD. Na dzień 31 grudnia 2018 r. do spłaty pozostawała kwota 33,8 mln EUR.

Rumunii udzielono pożyczki w wysokości 223,5 mln EUR w formie instrumentu wielowalutowego, przeznaczonej na dokończenie budowy bloku 2 elektrowni jądrowej Cernavoda. W dniu 11 czerwca 2004 r. podpisano umowę pożyczki między Europejską Wspólnotą Energii Atomowej a Societatea Nationala Nuclearelectrica S.A. Na dzień 31 grudnia 2018 r. do spłaty pozostawała kwota 119,1 mln EUR.

Od dnia 1 stycznia 2007 r., kiedy to Bułgaria i Rumunia stały się państwami członkowskimi, niepokryte ryzyko związane z tymi operacjami przestało być objęte Funduszem Gwarancyjnym dla działań zewnętrznych i zostało zamiast tego objęte bezpośrednią gwarancją budżetową UE.

3.2 Rozwój operacji finansowania zewnętrznego EBI

Rozwój sytuacji w 2018 r.

W ramach upoważnienia EBI do udzielania pożyczek na rzecz państw trzecich w latach 2014–2020 na dzień 31 grudnia 2018 r. zatwierdzono łącznie kwotę 17,64 mld EUR, z czego tylko 5,77 mld EUR zostało już na ten dzień wypłacone, a kapitał pozostający do spłaty wyniósł 5,41 mld EUR (zob. tabela A3 w dokumencie roboczym). Dalsze informacje na temat państw objętych upoważnieniami EBI zawierają tabele A1, A3 i A4 w dokumencie roboczym służb Komisji.

W odniesieniu do wcześniejszych upoważnień EBI do udzielania pożyczek na rzecz państw trzecich zob. tabela A3 w dokumencie roboczym służb Komisji.

W 2018 r. nadal odnotowywano przypadki niewywiązania się ze zobowiązań przez rząd Syrii w postaci nieuregulowania płatności odsetek i braku spłaty niektórych pożyczek. EBI uruchomił fundusz gwarancyjny w celu pokrycia wymaganych płatności (zob. pkt 5.2 poniżej).

Kwoty pozostające do spłaty na dzień 31 grudnia 2018 r. w ramach różnych instrumentów, o których mowa w niniejszej sekcji, przedstawiono w tabeli 1.

4. RYZYKO OBJĘTE GWARANCJĄ BUDŻETOWĄ UE

4.1 Definicja ryzyka

Ryzyko ponoszone przez budżet UE wynika z niespłaconej kwoty kapitału i odsetek związanej z operacjami objętymi gwarancją.

Na potrzeby niniejszego sprawozdania stosuje się dwie metody oceny ryzyka ponoszonego przez budżet UE (bezpośrednio lub pośrednio poprzez fundusz):

- „Całkowite ryzyko objęte gwarancją” opiera się na łącznej kwocie niespłaconego kapitału z tytułu określonych operacji według stanu na dany dzień, z uwzględnieniem należnych odsetek³¹.
- Podejście budżetowe, definiowane jako „roczny poziom ryzyka ponoszonego przez budżet UE”, opiera się na wyliczeniu maksymalnej kwoty rocznych należnych płatności, jaką UE musiałaby wypłacić w danym roku budżetowym przy założeniu braku spłaty wszystkich gwarantowanych pożyczek³².

4.2 Łączna struktura ryzyka

Do roku 2010 największe ryzyko pod względem pozostałych do spłaty kwot objętych gwarancjami było związane przede wszystkim z pożyczkami udzielonymi państwom trzecim. Od 2011 r. kryzys finansowy wywiera bardzo negatywne skutki na finanse publiczne państw członkowskich, prowadząc do zwiększenia działalności pożyczkowej UE w tym obszarze ze względu na potrzeby finansowe rządów w państwach członkowskich.

W rezultacie struktura ryzyka zmieniła się. Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. 61,2 % łącznej kwoty pozostającej do spłaty³³ dotyczy operacji pożyczkowych związanych z pożyczkami udzielanymi państwom członkowskim, które są objęte bezpośrednio gwarancją budżetową UE (w porównaniu z 45 % według stanu na dzień 31.12.2010 r.).

4.3 Roczny poziom ryzyka objętego gwarancją budżetową UE

W odniesieniu do pożyczek pozostających do spłaty według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. (zob. tabela 1 powyżej) maksymalna kwota, którą UE musiałaby wypłacić w 2019 r. (bezpośrednio lub poprzez fundusz) – *przy założeniu* braku spłaty wszystkich gwarantowanych pożyczek – wynosi 6 337 mln EUR. Kwota ta obejmuje płatności z tytułu kapitału i odsetek w związku z gwarantowanymi pożyczkami, których termin zapadalności upływa w 2019 r., przy założeniu, że niewywiązywanie się ze spłaty pożyczek nie prowadzi do przyspieszenia ich wymagalności (szczegółowe informacje znajdują się w tabeli A4 w dokumencie roboczym służb Komisji).

4.3.1 Ryzyko związane z państwami członkowskimi

W 2019 r. UE poniesie maksymalne roczne ryzyko związane z operacjami z państwami członkowskimi wynoszące 2 953,1 mln EUR (46,6 % całkowitego rocznego poziomu ryzyka). To ryzyko dotyczy:

- a) działalności pożyczkowej EBI lub pożyczek Euratomu udzielonych przed przystąpieniem danego państwa członkowskiego do UE;
- b) pożyczek udzielonych w ramach instrumentu wsparcia bilansu płatniczego; oraz

³¹ Patrz tabela 1 w sprawozdaniu.

³² Na potrzeby tych wyliczeń zakłada się, że niewywiązywanie się ze spłaty pożyczki nie prowadzi do przyspieszenia jej wymagalności, tzn. uwzględnia się tylko należne płatności (zob. tabele 2 i 3 w sprawozdaniu oraz tabela A4 w dokumencie roboczym służb Komisji).

³³ Zob. tabela 1.

c) pożyczek udzielonych w ramach europejskiego mechanizmu stabilizacji finansowej.

Tabela 2: Ranking państw członkowskich według rocznego ryzyka ponoszonego przez budżet UE w 2019 r. (w mln EUR)

Ranking	Państwo	Pożyczki	Maksymalne roczne ryzyko	Udział procentowy ryzyka związanego z danym państwem w rocznym ryzyku związanym z państwami członkowskimi	Udział procentowy ryzyka związanego z danym państwem w całkowitym rocznym ryzyku w 2019 r. (państwa członkowskie i państwa trzecie)
1	Rumunia	a)+b)	1 188,58	40,2 %	18,8 %
2	Portugalia	c)	584,84	19,8 %	9,2 %
3	Łotwa	a)+b)	524,04	17,7 %	8,3 %
4	Irlandia	c)	518,98	17,6 %	8,2 %
5	Bulgaria	a)	54,85	1,9 %	0,9 %
6	Chorwacja	a)	34,11	1,2 %	0,5 %
7	Polska	a)	18,90	0,6 %	0,3 %
8	Słowacja	a)	13,40	0,5 %	0,2 %
9	Republika Czeska	a)	12,62	0,4 %	0,2 %
10	Litwa	a)	2,74	0,1 %	0,0 %
Ogółem			2 953,1	100,0 %	46,6 %

4.3.2 Ryzyko związane z państwami trzecimi

W 2019 r. fundusz poniesie maksymalne roczne ryzyko związane z państwami trzecimi w wysokości 3 383,8 mln EUR (53,4 % całkowitego rocznego poziomu ryzyka). Ryzyko związane z państwami trzecimi dotyczy działalności pożyczkowej EBI, pożyczek w ramach pomocy makrofinansowej i pożyczek Euratomu (szczegółowe informacje zawarte są w tabeli A2b w dokumencie roboczym służb Komisji). Fundusz pokrywa ryzyko gwarantowanych pożyczek dla państw trzecich, których terminy zapadalności sięgają roku 2042.

Poniżej przedstawiono pierwszą dziesiątkę krajów (spośród 46 krajów trzecich) uszeregowanych według wysokości kwoty pozostającej do spłaty przez każde z nich w 2019 r. Przypada na nie 2 864,50 mln EUR, czyli 84,7 % rocznego poziomu ryzyka związanego z państwami trzecimi ponoszonego przez fundusz w 2019 r. Analizę sytuacji ekonomicznej tych państw wraz z komentarzem przedstawiono w pkt 3 dokumentu roboczego

służb Komisji. W tabelach dla poszczególnych państw wskazano również wiarygodność kredytową według oceny agencji ratingowych.

Tabela 3: Ranking **10 państw trzecich**, których dotyczy największa ekspozycja według rocznego ryzyka ponoszonego przez budżet UE w 2019 r. (w mln EUR)

Ranking	Państwo	Maksymalne roczne ryzyko	Udział procentowy ryzyka związanego z danym państwem w rocznym ryzyku związanym z państwami trzecimi	Udział procentowy ryzyka związanego z danym państwem w całkowitym rocznym ryzyku w 2019 r. (państwa członkowskie i państwa trzecie)
1	Turcja	977,50	28,9 %	15,4 %
2	Egipt	739,28	21,8 %	11,7 %
3	Tunezja	279,98	8,3 %	4,4 %
4	Maroko	260,06	7,7 %	4,1 %
5	Serbia	187,00	5,5 %	3,0 %
6	Ukraina	161,05	4,8 %	2,5 %
7	Bośnia i Hercegowina	73,41	2,2 %	1,2 %
8	Liban	64,53	1,9 %	1,0 %
9	Republika Południowej Afryki	62,76	1,9 %	1,0 %
10	Panama	58,94	1,7 %	0,9 %
Razem (10 państw)		2 864,50	84,7 %	45,2 %

5. URUCHOMIENIE GWARANCJI I WYPŁATY Z NIEJ

5.1 Obsługa zadłużenia nieobjęta Funduszem Gwarancyjnym dla działań zewnętrznych (pożyczki Euratomu dla państw członkowskich, europejski mechanizm stabilizacji finansowej oraz pomoc na wsparcie bilansu płatniczego)

Art. 323 TFUE stanowi, że zapewniana jest „dostępność środków finansowych umożliwiających Unii wykonywanie jej zobowiązań prawnych wobec stron trzecich”. Ramy prawne UE i obowiązujące procedury gwarantują zatem, że państwa członkowskie mają

obowiązek udostępnić budżetowi UE środki finansowe niezbędne, aby Unia mogła zawsze wykonać swoje zobowiązania prawne.

UE posiada w związku z tym bardzo skuteczne wielopoziomowe mechanizmy bezpieczeństwa, dzięki którym zawsze będzie w stanie spłacić zobowiązania wobec swoich pożyczkodawców terminowo i w pełnej wysokości. Do zapewnienia spłat wystarczyłby każdy z tych głównych mechanizmów bezpieczeństwa pojedynczo.

5.1.1 Płatności ze środków gotówkowych

W przypadku gdy dłużnik nie spłaca terminowo pożyczki udzielonej przez UE, obsługa długu w terminie zapadalności jest dokonywana tymczasowo z budżetu UE. Komisja dokonuje wypłat z posiadanych środków gotówkowych celem uniknięcia opóźnień w obsłudze własnych operacji pożyczkowych i wszelkich związanych z tym kosztów obsługi³⁴.

Ze względu na fakt, że większość wydatków dokonywana jest w pierwszym kwartale roku, amortyzacja długu następuje w kolejnych miesiącach roku, jak również na początku każdego miesiąca, w którym saldo gotówkowe jest najwyższe.

5.1.2 Płatności z budżetu UE

W przypadku gdy państwo członkowskie nie wykona swojego zobowiązania³⁵, a zasoby własne UE okażą się niewystarczające, Komisja może wykorzystać dostępne środki budżetowe UE i priorytetowo potraktować spłatę długu, przeznaczając na ten cel środki na wydatki nieobowiązkowe. Zgodnie z art. 14 ust. 4 rozporządzenia Rady nr 609/2014, jeżeli takie działanie okaże się niewystarczające, prawodawstwo UE zobowiązuje państwa członkowskie do zapewnienia dodatkowych środków na spłatę długu i zrównoważenie budżetu, do pułapu 1,20 % DNB UE. Przepisy UE umożliwiają państwom członkowskim w razie potrzeby wpłacenie środków do budżetu UE, niezależnie od ich ustalonego wkładu do budżetu UE.

Ponieważ w 2018 r. nie odnotowano żadnego przypadku niewywiązania się z zobowiązań przez państwa członkowskie, nie złożono żadnego wniosku o płatność.

5.2 Przypadki uruchomienia Funduszu Gwarancyjnego dla działań zewnętrznych i odzyskiwanie płatności (pożyczki na rzecz państw trzecich udzielane w ramach upoważnienia EBI, pomocy makrofinansowej i Euratomu)

W przypadku opóźnień w spłacie przez beneficjenta pożyczki na rzecz państwa trzeciego udzielonej lub gwarantowanej przez UE zostaje uruchomiony fundusz gwarancyjny celem dokonania wymaganej płatności w ciągu trzech miesięcy od daty wezwania do zapłaty.

Jeżeli chodzi o pożyczki na rzecz państw trzecich udzielane w ramach upoważnienia EBI, kwoty, o których uruchomienie z gwarancji zwrócił się EBI, zostały wypłacone z konta funduszu gwarancyjnego po odpowiednim upoważnieniu przez służby Komisji. Jeżeli UE dokonuje płatności w ramach gwarancji unijnej, wstępuje ona w prawa i środki zaradcze

³⁴ Zob. art. 14 rozporządzenia Rady (UE, Euratom) nr 609/2014 z dnia 26 maja 2014 r. w sprawie metod i procedury udostępniania tradycyjnych zasobów własnych, zasobów własnych opartych na VAT i zasobów własnych opartych na DNB oraz w sprawie środków w celu zaspokojenia potrzeb gotówkowych (Dz.U. L 168 z 7.6.2014, s. 39).

³⁵ Zob. art. 14 ust. 3 rozporządzenia (UE, Euratom) nr 609/2014.

przysługujące EBI³⁶. W przypadku pożyczek Euratomu i pożyczek w ramach pomocy makrofinansowej: gdy zwłoka w płatności wynosi trzy miesiące od wymaganej daty płatności, Komisja sięga po środki funduszu, aby pokryć wymaganą płatność³⁷ i uzupełnić swoje zasoby finansowe.

W kontekście pożyczek na rzecz państw trzecich udzielanych w ramach upoważnienia EBI, w odniesieniu do wierzytelności, które są przedmiotem subrogacji, EBI przejmuje odpowiedzialność w imieniu UE za procedury mające na celu ich odzyskanie³⁸.

Pożyczki EBI na projekty w Syrii

Od grudnia 2011 r. EBI odnotował przypadki niewywiązania się z zobowiązań przez rząd Syrii w postaci nieuregulowania niektórych płatności odsetek i braku spłaty niektórych pożyczek. Ponieważ formalne wezwania do zapłaty nie odniosły skutku, w maju 2012 r. EBI zaczął uruchamiać spłaty z funduszu gwarancyjnego. W tabeli 4a przedstawiono przypadki uruchomienia funduszu w celu pokrycia niewywiązania się przez rząd Syrii z zobowiązań z tytułu pożyczek.

Tabela 4a: Przypadki uruchomienia funduszu gwarancyjnego w celu pokrycia niewywiązania się przez rząd Syrii z zobowiązań z tytułu pożyczek (w mln EUR)

Rok (uruchomienie środków z rachunku funduszu gwarancyjnego)	Liczba wypłat w wyniku uruchomienia funduszu	Wysokość należnych transz	Kary i naliczone odsetki ³⁹	Odzyskana kwota	Ogółem
2012	2	24,0	0,0	2,1	21,8
2013	8	59,3	1,4	0,0	60,7
2014	8	58,7	1,5	0,0	60,2

³⁶ Zob. art. 8 ust. 7 decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady nr 466/2014/UE z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie udzielenia gwarancji UE dla Europejskiego Banku Inwestycyjnego na pokrycie strat poniesionych w związku z działaniami z zakresu finansowania wspierającymi projekty inwestycyjne poza granicami Unii (Dz.U. L 135 z 8.5.2014, s. 1), zmienionej decyzją Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/412 z dnia 14 marca 2018 r. zmieniającą decyzję nr 466/2014/UE w sprawie udzielenia gwarancji UE dla Europejskiego Banku Inwestycyjnego na pokrycie strat poniesionych w związku z działaniami z zakresu finansowania wspierającymi projekty inwestycyjne poza granicami Unii (Dz.U. L 76 z 19.3.2018, s. 30).

³⁷ Z wyjątkiem Bułgarii i Rumunii, którym udzielono pożyczek Euratomu przed przystąpieniem do Unii. Pożyczki (i gwarancje pożyczkowe) udzielone krajom przystępującym były gwarantowane przez fundusz do dnia przystąpienia. Pożyczki, które pozostały niespłacone na ten dzień, przestały odąd stanowić działania zewnętrzne Unii i są w związku bezpośrednim objęte gwarancją budżetową UE.

³⁸ Dalsze informacje na temat tych procedur znajdują się również w porozumieniu o odzyskiwaniu należności podpisanym w dniu 3 października 2018 r. przez Unię Europejską i Europejski Bank Inwestycyjny, w którym określono zasady i procedury odzyskania środków wypłaconych przez UE w ramach udzielonych przez nią gwarancji na rzecz EBI na pokrycie strat poniesionych w związku z działaniami z zakresu finansowania wspierającymi projekty inwestycyjne poza granicami Unii.

³⁹ EBI nakłada kary i nalicza odsetki za zwłokę wyłącznie w przypadku wystąpienia z drugim wezwaniem do spłaty poszczególnych pożyczek i nalicza je od dnia niewywiązania się ze spłaty do dnia dokonania płatności z funduszu gwarancyjnego.

2015	8	58,7	1,5	0,0	60,2
2016	12	103,8	2,4	0,0	106,2
2017	13	56,1	0,2	0,0	56,3
2018	12	55,7	0,1	0,0	55,7
Ogółem	63	416,17	7,03	2,1	421,1

Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. łączna wysokość niespłaconego kapitału gwarantowanych pożyczek udzielonych Syrii wynosiła 555 mln EUR (kwota główna)⁴⁰, przy czym ostateczny termin zapadalności przypada na 2030 r.

TAV Tunisie S.A. (port lotniczy Enfidha)

W 2016 r. EBI zwrócił się – na podstawie swojego upoważnienia do udzielania pożyczek na rzecz państw trzecich – o uruchomienie gwarancji UE w związku z pożyczką na rzecz TAV Tunisie S.A. (port lotniczy Enfidha).

W dniu 15 stycznia 2018 r. odzyskana od portu lotniczego Enfidha kwota 0,14 mln EUR została przekazana na rachunek Funduszu Gwarancyjnego dla działań zewnętrznych. Kwota ta została już wcześniej ujęta jako składnik aktywów (należność) w bilansie z dnia 31 grudnia 2017 r.

W tabeli 4b przedstawiono przypadki uruchomienia funduszu w celu pokrycia niespłaconych zobowiązań z tytułu pożyczki udzielonej TAV Tunisie S.A. (port lotniczy Enfidha).

Tabela 4b: Uruchomienie funduszu gwarancyjnego w związku z TAV Tunisie S.A. (port lotniczy Enfidha) (w mln EUR)

Rok uruchomienia	Liczba wypłat w wyniku uruchomienia funduszu	Wysokość należnych transz	Kary i naliczone odsetki ³²	Odzyskana kwota	Ogółem
2016	1	4,63	0,03	0,00	4,65
2017	3	30,16	0,01	0,00	30,17
2018	0	0,0	0,0	0,14	-0,14
Ogółem	4	34,78	0,04	0,14	34,68

Rozwój sytuacji po dniu 31 grudnia 2018 r. (do dnia 30 czerwca 2019 r.)

⁴⁰ Kwota ta obejmuje 375,39 mln EUR (kwota główna pożyczki). EBI zwrócił się już o uruchomienie tej ostatniej kwoty z gwarancji do 31.12.2018 r.

W lutym i marcu 2019 r. zapłacono kwotę w łącznej wysokości 10,6 mln EUR w związku z dwoma wezwaniami z tytułu niewykonanych zobowiązań Syrii (3,2 mln EUR oraz 7,4 mln EUR, co uwzględnia również kary nałożone przez EBI).

5.3 Rozwój sytuacji funduszu

Zgodnie z rozporządzeniem ustanawiającym Fundusz Gwarancyjny dla działań zewnętrznych („rozporządzenie w sprawie funduszu gwarancyjnego”)⁴¹ odpowiedni poziom (kwota docelowa) jest określona jako 9 % łącznych wymagalnych zobowiązań kapitałowych wynikających z każdej operacji, powiększonych o naliczone odsetki. Wprowadzono mechanizm finansowania, by zapewnić osiągnięcie kwoty docelowej.

Na podstawie mechanizmu finansowania w lutym 2018 r. z budżetu UE na rzecz funduszu wypłacono 137,8 mln EUR, a w lutym 2019 r. – 103,2 mln EUR.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. aktywa netto⁴² funduszu wynosiły 2 608,84 mln EUR. Ponieważ aktywa netto funduszu były niższe od kwoty docelowej⁴³ (2 848,99 mln EUR), fundusz gwarancyjny zostanie zasilony w 2020 r. kwotą 240,15 mln EUR.

W celu oceny głównych parametrów funduszu, w szczególności kwoty docelowej, należy dokonać analizy przy okazji śródkresowego przeglądu upoważnienia EBI do udzielania pożyczek na rzecz państw trzecich. W związku z tym przeprowadzono ocenę funduszu gwarancyjnego przez zewnętrznego wykonawcę, przy uwzględnieniu profilu ryzyka funduszu oraz jego skuteczności w świetle kształtowania się finansowania zewnętrznego pokrywanego z funduszu oraz związanego z nim ryzyka. W sierpniu 2016 r. otrzymano sprawozdanie, którego głównym wnioskiem było stwierdzenie, że kwota docelowa 9 % nadal jest optymalna dla obecnego poziomu ryzyka portfela pożyczek, nawet przy założeniu, że rating głównych dłużników zostanie po raz kolejny obniżony. Kwota docelowa wynosząca 9 % pozostała zatem niezmienną.

⁴¹ Rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 480/2009 ustanawiające Fundusz Gwarancyjny dla działań zewnętrznych (Dz.U. L 145 z 10.6.2009, s. 10), zmienione rozporządzeniem (UE) 2018/409 (Dz.U. L 76 z 19.3.2018, s. 1).

⁴² Łączne aktywa funduszu pomniejszone o narosłe zobowiązania (opłaty EBI i honoraria z tytułu audytu).

⁴³ 9 % z 31 655,46 mln EUR. Kwotę docelową oblicza się, mnożąc przez wartość procentową 9 % łączne wymagalne zobowiązania kapitałowe, powiększone o naliczone odsetki (pożyczki w ramach pomocy makrofinansowej, pożyczki Euratomu i pożyczki EBI udzielane państwom trzecim) i pomniejszone o pożyczki będące przedmiotem subrogacji na koniec roku „n-1”.

6. EUROPEJSKI FUNDUSZ NA RZECZ INWESTYCJI STRATEGICZNYCH (EFIS)⁴⁴

Fundusz Gwarancyjny EFIS jest zasilany proporcjonalnie do wzrostu ekspozycji gwarancji UE.

Zgodnie z art. 12 ust. 4 rozporządzenia w sprawie EFIS środki funduszu gwarancyjnego EFIS są zarządzane bezpośrednio przez Komisję i inwestowane zgodnie z zasadą należytego zarządzania finansami oraz są zgodne z właściwymi regułami ostrożnościowymi.

EBI i EFI są odpowiedzialne za ocenę i monitorowanie ryzyka związanego z poszczególnymi operacjami objętymi gwarancją UE. Na podstawie przekazanych informacji oraz w oparciu o spójne i ostrożne założenia dotyczące przyszłych działań Komisja zapewnia adekwatność kwoty docelowej oraz wysokości funduszu gwarancyjnego. EBI i EFI przedstawiły Komisji i Europejskiemu Trybunałowi Obrachunkowemu odnośne informacje w marcu 2019 r., zgodnie z art. 16 ust. 3 rozporządzenia w sprawie EFIS.

Zgodnie z art. 16 ust. 2 rozporządzenia w sprawie EFIS roczne sprawozdanie EBI dla Parlamentu Europejskiego i Rady musi zawierać szczegółowe informacje na temat łącznego ryzyka związanego z działaniami w zakresie finansowania i inwestycji realizowanymi w ramach EFIS oraz na temat przypadków uruchomienia gwarancji UE.

Rozwój sytuacji w 2018 r.⁴⁵

Na dzień 31 grudnia 2018 r. w ramach EFIS zatwierdzono działania na łączną skumulowaną kwotę 53,6 mld EUR w 28 państwach członkowskich, z czego kwota 39,1 mld EUR została zatwierdzona w ramach segmentu innowacji (obszar infrastruktury i innowacji) (407 działań), a kwota 14,5 mld EUR – w ramach segmentu MŚP (470 działań). Ogółem oznacza to znaczny wzrost w porównaniu z 2017 r. – na koniec tego roku podpisano działania na łączną kwotę 37,4 mld EUR.

Na dzień 31 grudnia 2018 r. łączna ekspozycja z tytułu nierozliczonych działań objętych gwarancją UE, na potrzeby których dokonano już wypłat, wzrosła do niemal 15,8 mld EUR z poziomu 10,1 mld EUR w 2017 r.

Ekspozycja unijnego budżetu na ewentualne płatności, które mogą nastąpić w przyszłości na podstawie gwarancji UE w związku z podpisanymi działaniami (wypłaconymi

⁴⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/1017 z dnia 25 czerwca 2015 r. w sprawie Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych, Europejskiego Centrum Doradztwa Inwestycyjnego i Europejskiego Portalu Projektów Inwestycyjnych oraz zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1291/2013 i (UE) nr 1316/2013 – Europejski Fundusz na rzecz Inwestycji Strategicznych („rozporządzenie w sprawie EFIS”), Dz.U. L 169 z 1.7.2015, s. 1. Rozporządzenie w sprawie EFIS zostało zmienione rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/2396 z dnia 13 grudnia 2017 r. w odniesieniu do przedłużenia okresu obowiązywania Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych oraz wprowadzenia usprawnień technicznych dla tego Funduszu i Europejskiego Centrum Doradztwa Inwestycyjnego („rozporządzenie zmieniające EFIS 2.0”). Rozporządzeniem zmieniającym EFIS 2.0 między innymi zwiększono gwarancję UE i dostosowano kwotę docelową. W dniu 22 lipca 2015 r. Komisja Europejska i Europejski Bank Inwestycyjny („EBI”) podpisały umowę w sprawie zarządzania EFIS oraz w sprawie udzielenia gwarancji UE („umowa w sprawie EFIS”), którą następnie zmieniono i skonsolidowano w dniach 21 lipca 2016 r., 21 listopada 2017 r., 9 marca 2018 r. i w grudniu 2018 r.

⁴⁵ Informacje w tej sekcji pochodzą ze sprawozdania Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady i Trybunału Obrachunkowego w sprawie zarządzania funduszem gwarancyjnym Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych w 2018 r. – COM (2019) 244 final z 28.5.2019.

i niewypłaconymi), wyniosła 19,8 mld EUR.

Na dzień 31 grudnia 2018 r. ekspozycja UE z tytułu gwarancji w związku z nierozliczonymi działaniami EFIS prowadzonymi przez grupę EBI, na potrzeby których dokonano już wypłat, wyniosła 15,8 mld EUR z dostępnej kwoty netto zobowiązania prawnego⁴⁶ gwarantowanego przez UE wynoszącej 25,9 mld EUR. Kwotę 15,8 mld EUR ujęto jako zobowiązanie warunkowe w informacji dodatkowej do sprawozdania finansowego UE za 2018 r.

W ramach obszaru infrastruktury i innowacji ekspozycja z tytułu nierozliczonych działań objętych gwarancją UE, na potrzeby których dokonano już wypłat, wyniosła 14,8 mld EUR, z czego kwota 14,2 mld EUR przypada na działania w zakresie finansowania dłużnego, a 600 mln EUR – w zakresie finansowania quasi-kapitałowego.

W 2018 r. działania EFIS, którymi zarządzał EBI w ramach obszaru infrastruktury i innowacji, przyniosły UE dochód netto w wysokości 112,7 mln EUR. Z tej kwoty ujęto w sprawozdaniu finansowym UE za 2018 r. wierzytelność netto Komisji wobec EBI w wysokości 38,9 mln EUR⁴⁷ na dzień 31 grudnia 2018 r.

W ramach segmentu MŚP łączna wysokość ekspozycji z tytułu nierozliczonych działań objętych gwarancją UE wyniosła na dzień 31 grudnia 2018 r. 995 mln EUR, z czego kwota 880 mln EUR przypada na działania w zakresie gwarancji, a 115 mln EUR – w zakresie finansowania kapitałowego.

W związku z działaniami EFIS w ramach segmentu MŚP UE poniosła w 2018 r. koszty w kwocie 30,3 mln EUR. Z tej kwoty opłaty administracyjne EFI w wysokości 21,9 mln EUR ujęte w sprawozdaniu finansowym UE za 2018 r. podlegają spłacie na rzecz EFI w dniu 30 czerwca 2019 r. lub po tej dacie.

Łączny poziom aktywów funduszu gwarancyjnego EFIS⁴⁸ na dzień 31 grudnia 2018 r. wynosił 5 452 mln EUR. Na aktywa te składały się: portfel inwestycyjny sklasyfikowany jako aktywa dostępne do sprzedaży (5 000 mln EUR), terminowa transakcja sprzedaży USD z dodatnią wartością bieżącą netto sklasyfikowana jako aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez nadwyżkę lub deficyt (2 mln EUR) oraz środki pieniężne i ich ekwiwalenty (450 mln EUR).

Finansowanie funduszu gwarancyjnego EFIS

W 2018 r. na potrzeby zasilenia funduszu gwarancyjnego przeznaczono środki budżetowe w łącznej kwocie 2 069 mln EUR. W ramach tej kwoty środki budżetowe w wysokości 1 905 mln EUR zarezerwowano zgodnie z decyzją Komisji C(2018) 307. Dodatkowe środki na zobowiązania w kwocie 105 mln EUR udostępniono z linii budżetowej „Rezerwy na interwencje finansowe”. Zatwierdzono także kwotę 59 mln EUR jako dochód przeznaczony na określony cel.

⁴⁶ Zgodnie z art. 11 rozporządzenia zmieniającego EFIS 2.0 kwota gwarancji UE nie może w żadnym momencie przekraczać 26 mld EUR, ani przekraczać 16 mld EUR przed dniem 6 lipca 2018 r. Od maksymalnej kwoty gwarancji UE odjęto kwoty wynikające z uruchomienia i wykorzystania gwarancji UE oraz rezerwy na produkty w rodzaju gwarancji portfelowych w ramach segmentu MŚP.

⁴⁷ Po odliczeniu nierozliczonych kosztów odzyskiwania należności w wysokości 0,5 mln EUR należnych EBI w 2019 r. w związku z działaniem, w przypadku którego nie dotrzymano zobowiązania.

⁴⁸ Objęte audytem sprawozdanie finansowe funduszu gwarancyjnego zostało opublikowane w dokumencie roboczym służb Komisji towarzyszącym sprawozdaniu w sprawie funduszu gwarancyjnego – SWD (2019) 188.

Łączna wysokość faktycznych wpłat dokonanych na fundusz gwarancyjny w ciągu całego roku wyniosła 2 014 mln EUR. Większość tej kwoty stanowiły środki na płatności z budżetu ogólnego UE, podczas gdy 59 mln EUR zostało odzyskane jako dochody przeznaczone na określony cel (53,4 mln EUR z dochodów EFIS i 5,6 mln z dochodów funduszu Marguerite), a kwota w wysokości 154,9 mln EUR została przesunięta jako dodatkowe środki na płatności pod koniec roku budżetowego.

Uruchomienie i wykorzystanie gwarancji UE

Zgodnie z art. 8 ust. 1 lit. a) umowy w sprawie EFIS gwarancja UE została uruchomiona w kwocie 97,1 mln EUR w związku z działaniem, w przypadku którego nie dotrzymano zobowiązania, w ramach obszaru infrastruktury i innowacji. Zgodnie z art. 11 umowy w sprawie EFIS EBI wstępnie odzyskał kwotę 18,6 mln EUR, ograniczając kwotę, która ma zostać wypłacona, do 78,5 mln EUR. Uruchomioną kwotę wypłacono z rachunku EFIS (17,7 mln EUR) oraz z funduszu gwarancyjnego (60,8 mln EUR). Następnie odzyskano kwotę 1,6 mln EUR. W odniesieniu do wspomnianego działania, w przypadku którego nie dotrzymano zobowiązania, EBI zwrócił się o uruchomienie z gwarancji kwoty 1,0 mln EUR na pokrycie kosztów odzyskania należności oraz 0,6 mln EUR na pokrycie podlegających zwrotowi kosztów administracyjnych.

W 2018 r. EBI wypłacona została łączna kwota 0,6 mln EUR na pokrycie kosztów finansowania⁴⁹ i 10,7 mln EUR na pokrycie korekt wartości⁵⁰.

Dalsze informacje na temat zarządzania funduszem gwarancyjnym EFIS znajdują się w ostatniej wersji sprawozdania Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady i Trybunału Obrachunkowego w sprawie zarządzania funduszem gwarancyjnym Europejskiego Funduszu na rzecz Inwestycji Strategicznych⁵¹ i towarzyszącym mu dokumencie roboczym służb Komisji.

7. EUROPEJSKI FUNDUSZ NA RZECZ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU (EFZR)

W dniu 14 września 2016 r. Komisja Europejska przedstawiła wniosek w sprawie Planu inwestycji zewnętrznych mającego na celu zachęcenie do inwestycji w krajach partnerskich UE w Afryce i w regionie sąsiedztwa Unii, zacieśnienie partnerstw i przyczynienie się do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju, co pomoże wyeliminować niektóre pierwotne przyczyny migracji.

Częścią Planu inwestycji zewnętrznych jest nowy Europejski Fundusz na rzecz Zrównoważonego Rozwoju (EFZR), stanowiący zintegrowany mechanizm finansowania wspierający inwestycje publicznych instytucji finansowych i sektora prywatnego. EFZR jest otwarty na współpracę z wieloma różnymi partnerami wykonawczymi, dzięki czemu jest w stanie generować znacznie więcej publicznych i prywatnych inwestycji w krajach docelowych, niż byłoby to w normalnych warunkach możliwe. Pozycja ta obejmuje:

- gwarancję budżetową i

⁴⁹ Zob. art. 8 ust. 1 lit. d) umowy w sprawie EFIS. Kwota ta nie obejmuje kosztów w wysokości 1,6 mln EUR związanych z powyższym uruchomieniem.

⁵⁰ Zob. art. 8 ust. 1 lit. b) umowy w sprawie EFIS.

⁵¹ Ostatnia wersja – COM(2019) 244 final z 28.5.2019.

- instrumenty łączone.

Przepisy dotyczące EFZR weszły w życie dnia 26 września 2017 r.⁵²

7.1 Informacje o gwarancji EFZR

Gwarancja EFZR będzie wykorzystywana w celu zmniejszenia ryzyka dla inwestycji w zrównoważony rozwój w krajach partnerskich, pomagając w ten sposób uruchomić inwestycje, zwłaszcza ze źródeł prywatnych.

Gwarancja ma na celu uruchomienie inwestycji prywatnych o wartości 1,54 mld EUR. Kwotę tę przydzielono na potrzeby 28 proponowanych programów inwestycyjnych, które zgodnie z szacunkami powinny wygenerować w krajach partnerskich dodatkowe zrównoważone inwestycje sięgające nawet 17,5 mld EUR (znaczna część tych dodatkowych inwestycji przypadnie na źródła prywatne). Gwarancja może:

- przyciągnąć finansowanie (w postaci kapitału własnego lub kapitału wysokiego ryzyka) pozwalające pokryć część kapitału zaangażowanego koniecznego do uruchomienia projektu;
- służyć jako zabezpieczenie spłaty części pożyczki, w przypadku gdy pożyczkobiorca ponosi straty i nie wykonuje zobowiązań z tytułu tej pożyczki.

Programy inwestycyjne

Do kwietnia 2018 r. partnerskie instytucje finansowe zaproponowały objęcie gwarancją EFZR ponad 40 programów inwestycyjnych o wartości przekraczającej 3,5 mld EUR w pięciu priorytetowych obszarach inwestycji (tzw. okna inwestycyjne), tj. a) Zrównoważona energia i łączność, b) Finansowanie mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, c) Zrównoważone rolnictwo, przedsiębiorcy działający na obszarach wiejskich i agrobiznes, d) Zrównoważone miasta i e) „Digitalizacja na rzecz rozwoju”.

W czerwcu i listopadzie 2018 r. UE przydzieliła ostatecznie kwotę 1,54 mld EUR na cele 28 gwarancji na podstawie wniosków instytucji finansowych.

NASIRA

Pierwsza umowa w sprawie gwarancji EFZR została podpisana w dniu 18 grudnia 2018 r. z posiadającym rating AAA holenderskim bankiem rozwoju FMO w ramach instrumentu podziału ryzyka NASIRA.

Bank rozwoju FMO przewiduje, że NASIRA umożliwi stworzenie i wsparcie nawet 800 000 miejsc pracy oraz przyniesie korzyści małym i średnim przedsiębiorstwom (MŚP), osobom wewnątrznie przesiedlonym, uchodźcom, osobom powracającym, kobietom i młodym ludziom.

⁵² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1601 z dnia 26 września 2017 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Funduszu na rzecz Zrównoważonego Rozwoju (EFZR), gwarancji EFZR i funduszu gwarancyjnego EFZR (Dz.U. L 249 z 27.9.2017, s. 1).

Planowane jest rozpoczęcie szeregu równoległych negocjacji z innymi partnerskimi instytucjami finansowymi, a wiele z nich powinno się zakończyć przed końcem 2019 r.

7.2 Fundusz gwarancyjny EFZR

Fundusz gwarancyjny EFZR ma stanowić bufor płynnościowy, z którego będą spłacani kwalifikujący się partnerzy w przypadku wezwania do uruchomienia gwarancji EFZR na podstawie umów gwarancyjnych zawartych z kwalifikującymi się partnerami i zgodnie z odpowiednimi przepisami, jak stanowią przepisy rozdziału III rozporządzenia (UE) 2017/1601.

Środki funduszu gwarancyjnego EFZR mają być zarządzane bezpośrednio przez Komisję i inwestowane zgodnie z zasadą należytego zarządzania finansami oraz być zgodne z właściwymi regułami ostrożnościowymi.

Fundusz gwarancyjny EFZR ma być zasilany z wkładów z budżetu Unii i z Europejskiego Funduszu Rozwoju (EFR), a także z dobrowolnych wkładów państw członkowskich i innych uczestników oraz z innych źródeł wpłat, zgodnie z art. 14 rozporządzenia (UE) 2017/1601.

Wskaźnik tworzenia rezerw określa się jako 50 % całości zobowiązań z tytułu gwarancji EFZR pokrytych z budżetu ogólnego Unii.